

geschiedenis nog eens doorgelopen, nu met het doel een schets te geven van de federale staatsopbouw waartoe de Nederlanders als alternatief voor de Republiek hun toevlucht namen. Aan de synthese had meer aandacht kunnen worden besteed; in zekere zin staat de auteur in dit boek nog te dicht bij zijn bronnen. Deze kritiek neemt echter niet weg dat Zijlmans' dissertatie een belangrijk en boeiend boek is geworden, al was het slechts doordat de onvermijdelijkheid van het dekolonisatieproces dat zich na de oorlog in Indonesië voltrok er zo scherp in getekend wordt.

C. Fasseur

J. H. O. Insinger, *De achterkant van de diplomatie* (Baarn: Bosch & Keuning, 1986, 190 blz., f27,50, ISBN 90 246 4587 5).

Enige immuniteit tegen de arrogantie van mr. J. H. O. Insinger, Nederlands diplomaat in actieve dienst van 1946 tot 1983, is vereist om de lezing van zijn memoires te voltooien. Insinger laat zich erop voorstaan, dat hij zich de kaas niet van het brood laat eten. Het maakt hem niet uit of zijn counterpart nu een in zijn ogen wat over zijn toeren geraakte Franse automobilist is die zijn voorrang neemt, of de secretaris-generaal van het Australische ministerie van buitenlandse zaken, die hem als tijdelijk zaakgelastigde de zwarte piet probeerde toe te spelen in de zaak-Gluckman. (Een naar het heette communistische Britse antropoloog aan wie een visum voor Nederlands Nieuw-Guinea was toegezegd terwijl dit hem voor Australisch Nieuw-Guinea werd geweigerd.) Deze persoonlijke arrogantie maakt Insinger in zijn boek verteerbaar door een anti-dosis ironie, dat naar anderen toe overigens een ruimere dosering geniet.

Insinger trakteert de lezer op wederwaardigheden uit zijn gevarieerde diplomatieke carrière. Als ambassade-secretaris begon hij onderaan de ladder bij het gezantschap te Kopenhagen (1946-1948) om vervolgens via de functies van hoofd van het bureau Midden-Oosten op het ministerie (1949-1951), gezantschapsecretaris in Teheran (1951-1952) en Parijs (1952-1957), ambassade-raad in Canberra (1957-1961), hoofd van de economische afdeling in Bonn (1962-1966), gevolmachtigd minister bij de permanente vertegenwoordiger bij de NAVO (1966-1968) in 1968 op het ministerie terug te keren. Tot 1975 was hij achtereenvolgens directeur culturele samenwerking en voorlichting (1968-1971), inspecteur van de buitenlandse dienst (1971-1973) en chef van de directie buitenlandse dienst (1973-1975). Het ambassadeurschap in Madrid (1975-1978) en Brussel vormde het sluitstuk van zijn naar de woorden van de achterflap van het boek 'kleurrijke loopbaan'. Insinger vergast de lezer op een reeks korte essays over gebeurtenissen op zijn diverse standplaatsen. Hij etaleert daarbij, dat ook hij behept is met attitudes die veel van zijn collegae-diplomaten eigen zijn. Zijn kritiek uit zich in een viertal punten. 1) De bekrompenheid van het ministerie wanneer het om geld gaat. Dit evenwel had ook zijn positieve zijde. Als hoofd van het bureau Midden-Oosten kon hij door een calculatie van de financiële consequenties de vestiging van een gezantschap in Beiroet voorkomen (een interventie die de gezant in spe overigens zeer welgevallig was). 2) De afkeer van 'Den Haag' van diplomaten die in hun analyses een andere, achteraf juistere visie etaleren op de ontwikkelingen in het land hunner vestiging. 3) Het ongeloof, dat de diplomaat in opnieuw 'Den Haag' ontmoet zodra hij dankzij persoonlijke contacten en behendig en overdonderend optreden aanstaande

RECENSIES

gebeurtenissen op het spoor komt. Zo leverde Insingers informatie aan Den Haag in 1956 over de komende aanval van Frankrijk, Engeland en Israël op Egypte (Suez-oorlog) hem geen pluim op de steek van het ambtsgewaad doch slechts de persoonlijke titel 'Wildeman' op. 4) Evenmin munten zijn chefs uit door scherpzinnigheid: zij hebben de verkeerde contacten om een goed oordeel te ontwikkelen over de politieke ontwikkelingen zoals de gezant onder wie hij in Teheran diende; zij zijn hard, onredelijk en onbeholpen zoals de permanente vertegenwoordiger bij de NAVO (Boon); of zij zijn ijdel zoals zijn tweede ambassadeur in Canberra (De Beus). De voeg hier de namen van twee betrokkenen toe, een geste die Insinger tegenover zijn lezers niet maakt; hij dwingt hen daartoe de 'Gids van het Departement' te raadplegen.

Deze diplomaten-onvolkomenheden vormen echter niet de hoofdschotel van Insingers memoires. Dat zijn zoals gezegd de gebeurtenissen op de diverse standplaatsen, en die zijn met een vlotte, nu en dan bloemrijke en humoristische pen geschreven. Boeiend zijn de beschrijving van de gebeurtenissen in Teheran ten tijde van Mossadecq, van zijn reis door Algerije in 1957 en van de rondreis door Australisch Nieuw-Guinea. De angst voor de Kongolese furie tegen alles wat blank was klinkt helder door in de beschrijving van het bezoek aan het Zaïre van Mobutu. Kroonprins Juan Carlos van Spanje was voor Insinger al steunpilaar van een democratisch Spanje, toen de latere koning door anderen, de Nederlandse regering inclusief, nog voor een marionet van dictator Franco en een bon-vivant werd aangezien.

Insingers *De achterkant van de diplomatie* is als terugblik van de auteur op de hoogtepunten van zijn loopbaan een geslaagd boek. Wie het op bladzijde 188 dichtslaat, verkeert in de mening, dat hij de diplomaat en mens Insinger beter heeft leren kennen. Diens kijk op de omgeving, zijn interesse voor de lokale situatie, zijn stijl van onderhandelen en volharden en niet in de laatste plaats zijn gevoeligheid voor het vrouwelijk schoon dat zijn diplomatenpad kruist, komen genoegzaam tot uitdrukking. Wanneer Insinger met de titel van zijn memoires het menselijke van de diplomaat en zijn carrière in tegenstelling tot de formele, onpersoonlijke voorkant over het voetlicht heeft willen brengen, is zijn opzet naar mijn mening geslaagd. Had hij een ruimere strekking op het oog, dan is die onvoldoende uit de verf gekomen.

A. E. Kersten

C. Wiebes, B. Zeeman, ed., *Indonesische dagboeknotities van dr. H. N. Boon 1946-1949* (Houten: De Haan, 1986, 228 blz., f37,50, ISBN 90 228 4582 6).

De auteurs hebben met deze uitgave een belangrijk egodocument, tot nu toe 'verborgen' in het Algemeen Rijksarchief, voor een breder publiek toegankelijk gemaakt. Boon was achtereenvolgens als waarnemend politiek adviseur van Van Mook (december 1946-juni 1947), als chef der directie politieke zaken (december 1947-juni 1949) en als waarnemend secretaris-generaal van het ministerie van buitenlandse zaken (juni 1949-december 1949) betrokken bij de roerige slotfase der Nederlands-Indonesische betrekkingen binnen één staatsverband.

Over het algemeen zijn de gebeurtenissen uit die periode inmiddels voldoende bekend. De aantekeningen van Boon brengen geen schokkende nieuwe feiten naar voren. Wat de lezer daarom in eerste instantie interesseert, is de persoonlijke visie van de auteur op mensen en